

SUNU

TÜBA-TÜKSEK TÜRKİYE KÜLTÜR ENVANTERİ PROJESİ

1. GİRİŞ: TÜBA-TÜKSEK'in Amacı

Türkiye Bilimler Akademisi konseyinde alınan bir kararla 21 Kasım 2001 tarihinden itibaren Türkiye Kültür Sektörü'nü (TÜBA-TÜKSEK) yaşama geçirdi. Bu amaçla çeşitli üniversitelerden akademisyenlerin ve sivil toplum örgütlerinden uzmanların yoğun katılımlarıyla bir dizi toplantı düzenlendi. Türkiye Kültür Sektörünün amacı, öncelikle korumakla yükümlü olduğumuz somut ve soyut çeşitli kültür varlıklarımızın kendi ekolojik ortamlarıyla belgelenmesi ve evrensel kültür mirasımızın toplumsal ve ekonomik bir gelişmeye katkısı olacak şekilde değerlendirilmesi olarak belirlendi.

2. TÜBA-TÜKSEK KÜLTÜR ENVANTERİ PROJESİNİN OLUŞTURULMA SÜRECİ

Kültür mirasımızın gerektiği şekilde değerlendirilebilmesi, korunabilmesi ve gelecek kuşaklara aktarılabilmesi için, öncelikle tüm kültür varlıklarımızın tam bir dökümünün yapılması, yani envanterinin çıkarılması zorunluydu. Buna ek olarak kültür varlıklarımızla ilgili birikmiş sorunların çözümü için yeni öneriler getirecek şekilde eğitim, müzecilik, restorasyon, mevzuatın ve idari yapının çağdaşlaştırılması, sanal ortamda veri tabanlarının uygulanabilmesine ait çalışmaların yapılarak, bu konularda raporların hazırlanması karar altına alındı.

Ancak akademisyen ve uzmanlardan oluşacak ekiplerce çeşitli alanlarda kültür varlıklarının envanterlerinin çıkarılmasının, onların tahribine engel olacağı ve korunmalarını sağlayacağı açıktır. Bu bilincin yansıması olarak 3 Mayıs 2001 tarihinde TÜBA ile Kültür ve Turizm Bakanlığı arasında Kültür Envanteri Projesi için kurulan işbirliğini belgeleyen bir protokol imzalandı

Envanter ekiplerinin çalışmalarında tam bir birlik sağlanması gerekiyordu. Bu da ancak çeşitli alanlara ait kültür varlıklarının kendilerine özgü tipte envanter fişlerinin hazırlanması ve aynı yöntemlerin uygulanmasına bağlıydı. Akademisyenlerin uzun uğraşları sonucu her alan için ayrı envanter fişi örneği hazırlandı ve yöntem birliği sağlandı. Ekiplerin envanter belgeleme çalışmaları sırasında yalnızca bu fişlerin ve yöntemlerin kullanılması ilkesi bir zorunluluk olarak kabul edildi. Çünkü ancak bu sistem ve yöntem birliği içinde belgelenen kültür varlığının sanal ortama aktarılması olasıydı.

Böylece TÜBA-TÜKSEK kapsamında en az 10 yıl sürecek "Kültür Envanteri Projesi" başlatıldı.

3. TÜBA-TÜKSEK KÜLTÜR ENVANTERİNİN PİLOT BÖLGE UYGULAMALARI

Uygulamada karşılaşılabilecek sorunların giderilebilmesi için proje özellikle 'ilçe' bazında biri Güneydoğu Anadolu'da Birecik-Suruç (Şanlıurfa), diğeri İç Batı Anadolu'da Buldan (Denizli) olmak üzere iki ayrı pilot bölgede 2001 yılı yaz aylarında yaşama geçirildi. Pilot Bölge çalışmaları 2002 yılında da sürdürüldü.

Böylece Birecik- Suruç'ta arkeoloji, kentsel mimari, kırsal mimari ve etnografya alanlarında, Buldan'da ise arkeoloji, kentsel mimari, kırsal mimari, sözlü tarih, etnografya ve etnobotanik alanlarında envanterler, uzman akademisyen ekiplerce çıkarıldı. (Bk. Tablo 1-2)

4. KÜLTÜR ENVANTERİ PROJESİNİN TÜRKİYE'NİN DİĞER BÖLGELERİNE YAYILMASI İÇİN 'ÇALIŞTAYLAR' DÜZENLENMESİ

Ekip kurarak TÜBA-TÜKSEK Kültür Envanteri Projesine katılacaklara fiş sistemi ve yöntemini açıklamak üzere arkeoloji, mimarlık, sözlü tarih, etnografya, etnobotanik alanlarında 27-28 Haziran 2002 tarihlerinde çalıştaylar (atölyeler) düzenlendi. Bu çalıştaylara 47 kişi katıldı. (Bk. Tablo 5-6)

2002 yılında 'Pilot Bölge'lere ek olarak Türkiye'nin diğeri bazı bölgelerinde, çeşitli alanlarda çalıştaylara katılan akademisyenlerin kurdukları ekiplerin envanter çalışmalarlarıyla proje yayılmaya başladı. 2002 yılında 3 ayrı ekip arkeolojik (Ilısu baraj bölgesinde, Şırnak, Siirt, Batman'da, Denizli, Aydın, Muğla'da ve Eskişehir, Afyonkarahisar, Kütahya illerinde), 2 ekip kentsel mimarlık (Sinop'un Boyabat ilçesinde, İzmir'in Kemeraltı semtinde), 1 ekip kırsal mimarlık (Mersin'in Atlılar köyünde), Çanakkale'de bir ekip tarih (son Osmanlı dönemine ait yazıtlar) bir diğeri de etnografya alanında (Kuzeybatı Anadolu'da 'Avunya' halı ve el dokumaları) envanter çalışmalarına başladı. (Bk. Tablo 3)

Projeye yeni katılmak isteyen akademisyen ve uzmanlar için 2003 yılı Nisan ve Mayıs aylarında tüm kültür envanteri alanlarında gene çalıştaylar düzenlendi. 2003 yılındaki çalıştaylara 50 kişi katıldı.

2003 yılında ayrıca jeolojik envanterin gerekliliğine dayanılarak bu alanda envanter belgeleme çalışmalarının başlatılması karar altına alındı.

Sivil toplum kuruluşlarından Bebek Rotary Kulübü, Bebek'te (İstanbul) TÜBA-TÜKSEK ile işbirliği içinde 'kentsel kültür varlıkları envanteri' projesine başlama kararı aldı.

Rektörlüklerince TÜBA-TÜKSEK Kültür Envanteri Projesine katkıda bulunmak üzere Ege Üniversitesi ve Mersin Üniversitesi ile işbirliği sağlandı.

5. ÇIKARILAN KÜLTÜR VARLIKLARI ENVANTERİ SAYISI

2001 ve 2002 yılında pilot bölgeler ve diğeri bölgelerden belgelenen:

Yeni arkeolojik buluntu yeri sayısı	720
Mimarlık alanında kentsel kültür varlıkları yapı olarak	1844
Kırsal kültür varlıkları olarak çeşitli yapı olarak	507

Etnografik belgeleme	466
Etnobotanik alanında belgelenen bitki sayısı	150
Tarih alanında (son Osmanlı dönemine ait yazıtlar olarak)	131
adet;	
Sözlü tarih alanında konuşulan kaynak kişi sayısı	110
olarak saptanmıştır.	
Böylece yapılan kültür varlıklarına ait envanterle	
her yıl yaklaşık 5-7 kişilik ekiplerce 10-15 günlük sürelerde toplam	3928
sayısına ulaşmıştır. (Bk. Tablo 4)	

6. YAYINLAR

2002 yılında 'pilot bölge'lere ait envanter çalışmaları Birecik-Suruç ve Buldan olmak üzere iki ayrı cilt şeklinde yayımlandı. Bunlara ek olarak proje ve ekiplerin çalışmaları hakkında özet bilgi veren bir broşür ve kitapçık da ilgililerin dikkatine sunuldu.

2002 yılı kültür envanteri çalışmaları ile ilgili 4 yayın baskıya verildi. Bunlar sırasıyla TÜBA-TÜKSEK Kültür Envanteri Kılavuzu, pilot bölge çalışmalarının 2002 yılı raporlarının sunulduğu Birecik- Suruç ve Buldan'a ait 2 ayrı cilt ile yayımı yeni başlatılan TÜBA-TÜKSEK Kültür Envanteri Dergisi (*Journal for Cultural Inventory*) olarak belirlendi.

Pilot bölgelerdeki envanter çalışmalarının bazı alanlar için tamamlanmış olması ve diğer bölgelerde yeni envanter çalışmalarının başlaması nedeniyle, bu çalışmalara ait raporların bundan böyle bir süreli olarak yayımlanan hakemli bir dergide sunulması kararlaştı. Bu dergide yayımlanacak kültür envanteri raporlarının 2004 yılından itibaren ancak hakem denetiminden geçtikten sonra baskıya verilebileceği ilkesi getirildi.

2003 yılında 1. sayısı basılmakta olan "TÜBA-TÜKSEK Kültür Envanteri Dergisi" bu kez yalnızca 2002 yılında pilot bölgeler dışındaki çalışmalara ait raporları kapsayacak şekilde planlandı.

7. SONUÇ

Kültür envanteri belgeleme çalışmalarının akademisyen/ uzman ekiplerin çoğalmasıyla yakında tüm ülkemizi kapsayacak şekilde yayılacağı umudu içindeyiz. Bu bağlamda TÜBA-TÜKSEK Türkiye Kültür Envanteri Projesine katkısı olan akademisyen, uzman, sivil toplum örgütleri üyelerine, projeye emeği geçen tüm bireylere yürekten teşekkürlerimizi sunmayı bir borç biliyoruz. Ülkemizde TÜBA'nın, Kültür Bakanlığı'nın işbirliği ile başlattığı bu kültür seferberliğinin başarıya ulaştırmanın bir yurttaşlık görevi olduğuna ve ancak bu yolla kültürel kimliğimizin aydınlanacağına inanıyoruz.

En iyi dileklerim ve saygılarımla

Prof. Dr. Ufuk ESİN
TÜBA-TÜKSEK Koordinatörü
TÜBA Üyesi

FOREWORD

TÜBA-TÜKSEK TURKEY'S CULTURAL INVENTORY PROJECT

1. INTRODUCTION: Purpose of TÜBA-TÜKSEK

The Cultural Sector of Turkey (TÜBA-TÜKSEK) has been founded on Nov.21st, 2001 by a resolution of the Council of the Turkish Academy of Sciences. For this purpose, a series of meetings were organised and attended by academicians from various universities, and NGO experts. The purpose of the Turkish Cultural Sector is to document our diverse tangible and intangible cultural inheritance in their ecological environment, and to assess our **universal cultural heritage in such a way as to contribute to the social and economic development.**

2. CREATION PROCESS OF THE TÜBA-TÜKSEK TURKISH CULTURAL INVENTORY PROJECT

In order for our cultural heritage to be properly assessed, protected, and transferred to future generations, it was first necessary to prepare a full list, or inventory of all our cultural heritage.

Furthermore; in order to be able to offer new solutions for the accumulated problems concerning our cultural inheritance, the decision to modernise education, museum studies, restoration, relevant regulations and the administrative organisation; to do the necessary preparations for implementing databases in the virtual medium; and to prepare reports on these subjects was taken.

It is obvious that making an inventory of the cultural inheritance in various fields by academicians and experts only shall prevent their being damaged, and shall aid their protection. With this principle in mind, TÜBA and the Ministry Of Culture and Tourism have signed a protocol on May 3rd, 2003 to document their cooperation on the subject.

The inventory teams had to work in complete coordination. This could only be realised by preparing specific inventory cards for cultural heritage in different fields; and by applying similar methods. After long studies by academicians, sample inventory cards were prepared for each field, and methods were standardized. As a principle, it was accepted that the teams would only use these cards and methods during documentation of the inventory, as it was possible to transfer these efforts to the virtual medium only by documenting the cultural inheritance in a standardised system and method.

So, the "Cultural Inventory Project" within the framework of TÜBA-TÜKSEK was started, to take at least 10 years.

3. APPLIYING THE TÜBA-TÜKSEK CULTURAL INVENTORY IN PILOT REGIONS

In order to be able to eliminate problems in practice, the project was implemented in the summer of 2001 in two towns: Birecik-Suruç (Şanlıurfa) in Southeastern Anatolia, and Buldan (Denizli) in Inner Western Anatolia. The pilot region studies were continued in 2002.

Consequently, teams of expert academicians prepared inventories on archeology, urban architecture, rural architecture, and ethnography in Birecik-Suruç; and on archeology, urban architecture, rural architecture, oral history, ethnography, and ethno-botany in Buldan (TbIs. 1-2).

4. ORGANISING WORKSHOPS TO EXTEND THE CULTURAL INVENTORY PROJECT TO OTHER REGIONS OF TURKEY

Workshops were organised on June 27-28, 2002 to explain the classification system and method in the fields of archeology, architecture, oral history, ethnography, and ethno-botany. 47 people joined these workshops (TbIs. 5-6).

In 2002, the academicians who had joined the workshops formed several teams, and with their efforts to make inventories, the project started to expand. In 2003 three separate teams started work on inventorising archeology (around the Ilisu dam; (in Şırnak, Siirt, Batman), Denizli, Aydın, Muğla, Eskişehir, Afyonkarahisar, and Kütahya; two teams on urban architecture (Boyabat/ Sinop, Kemeraltı/ İzmir); one team on rural architecture (Mersin's Atlılar village); one team on history in Çanakkale (inscriptions from the Ottoman rule); and another team on ethnography ("Avunya" carpets and hand-woven fabrics in Northwestern Anatolia) (TbI. 3).

Further workshops were organised in April and May 2003 on all cultural fields for those academicians and experts who would like to join the project. 50 people joined these workshops.

In 2003, it was decided that a geological inventory is also necessary, and studies were begun to document an inventory in this field.

An NGO named the Bebek Rotary Club (Bebek, İstanbul) has decided to start the "urban cultural inheritance inventory" with the cooperation of TÜBA-TÜKSEK.

Coordination was established with the rectorates of the Ege and Mersin universities to contribute to the TÜBA-TÜKSEK Cultural Inventory Project.

5. NUMBER OF INVENTORIES PREPARED FOR CULTURAL ASSETS

No. Of archeological sites documented in the pilot regions and other regions in 2001 & 2002	.720
Architecture:	
Urban cultural heritage (buildings)	.1844
Rural cultural heritage (various structures)	.507
Ethnographic documentation	.466

Plants documented within ethno-botany	150
History (inscriptions from the Late Ottoman Rule)	131
People interviewed for oral history	110
Therefore; cultural assets inventories prepared each year with teams of 5-7 people, and within a period of 10-15 days has reached a total of;	3928
(Tbl. 4)	

6. PUBLICATIONS

The inventory studies on pilot regions in 2002 have been published in two volumes as Birecik-Suruç and Buldan. Furthermore, a leaflet and a booklet have been offered on the projects, and the studies of the teams.

Four publications on the 2002 cultural inventory studies are prepared to be published. These are; The TÜBA-TÜKSEK Cultural Inventory Guide, two volumes on the 2002 reports about the pilot region studies on Birecik-Suruç and Buldan, and the new TÜBA-TÜKSEK Journal for Cultural Inventory.

As the inventory studies in the pilot regions are completed in some fields, and new studies are being started in others; it is decided to publish the reports of these studies in a refereed periodical. The cultural inventory reports to be published in this periodical shall, in principle, be published only after being inspected by two referees.

The TÜBA-TÜKSEK Journal for Cultural Inventory, whose 1st issue is to be prepared in 2003, is planned to include only those studies carried out in 2002 in towns other than the pilot regions.

7. CONCLUSION

We hope that with the increase in the number of teams of academicians / experts, the studies on the documentation of cultural inventory shall extend to all our country in the near future. Within this context, we would like to offer our sincere thanks to all the academicians, experts, NGO members, and other contributors. We believe that aiding the success of **this cultural campaign started by TÜBA with the coordination of the Ministry of Culture and Tourism is a duty, and that our cultural identity shall be revealed in this way.**

Yours Sincerely,

Prof. Dr. Ufuk ESİN

Coordinator, TÜBA-TÜKSEK

Member of TÜBA